

สิทธิมนุษยชนในสถานการณ์การรัฐประหาร

โดย นภาจรี จิระนนท์ประวดี

บทนำ

มนุษย์เมื่อเกิดมาย่อมจะมีสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ คือ มีอิสรภาพในชีวิตและร่างกาย แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมประเทศชาติ สิทธิตามธรรมชาติเพียงอย่างเดียวไม่พอ มนุษย์ยังต้องการความเสมอภาคเท่าเทียม ต้องการมีส่วนร่วม ต้องการแสดงออก รวมทั้งต้องการสิทธิเสรีภาพในด้านอื่นๆ อีก เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย สุขภาพ และวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งสิทธิเสรีภาพเหล่านี้ รัฐในฐานะผู้อาสาเข้ามารับผิดชอบสังคมประเทศชาติจะต้องเป็นผู้จัดให้รวมทั้งให้การรับประกันด้วยว่า การดำเนินการจะต้องสอดคล้องกับหลักมนุษยธรรม และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ตามหลักสากล

สิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องของสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลักมนุษยธรรม หลักประชาธิปไตย และหลักนิติธรรม อย่างแนบแน่น สิทธิมนุษยชนยังเป็นตัวสะท้อนถึงความมีอยู่ของหลักอารยะของความเจริญด้านอื่นๆ ของสังคมด้วย และ สิทธิมนุษยชนเมื่ออุบัติขึ้นในสังคมใดแล้วก็จะมีความตระหนัก ในความสำนึก และในจิตวิญญาณของสังคมนั้นแบบที่เรียกว่ามีแล้วมีเลย จะไประงับหยุดยั้ง หรือแสวงฝันว่าไม่มีก็ได้ เพราะมันมีไปแล้ว เปรียบได้ดั่งกาลเวลา หรือ คุณธรรมในจิตใจมนุษย์ ที่ยากจะยอมให้ใครหรือสิ่งใดมาขวางกั้น สิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการเน้นย้ำด้วยการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อให้รัฐรับรองและคุ้มครอง เพราะรัฐธรรมนูญเปรียบดั่งสัญญาประชาคมที่กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติหรือต้องละเว้นในการปฏิบัติบางประการกับประชาชนนั่นเอง ดังนั้น รัฐต้องไม่ยอมให้มีการละเมิดสิทธินี้ของประชาชนพลเมืองโดยเด็ดขาด หากมีการฝ่าฝืนก็ต้องมีการลงโทษ นอกจากนี้ ตัวรัฐเองก็ต้องไม่ละเมิดสิทธินี้ของประชาชนด้วยเช่นกัน แต่ถ้าไม่มีรัฐธรรมนูญ หรืออาจมีแต่ไม่มีบัญญัติเรื่องนี้ไว้ สิทธิมนุษยชนของประชาชนอาจถูกละเมิดหรือละเลยได้โดยที่รัฐอาจไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ

ประเทศไทยได้ยอมรับหลักการว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมานานแล้ว โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ พร้อมทั้งในกฎหมายลูก คือ พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และยังได้มีการตั้งหน่วยงานขึ้น เพื่อคุ้มครองดูแลและรับประกันสิทธินี้ของประชาชน คือ คณะกรรมการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่จากภาวะการณ์ปัจจุบันที่ประเทศต้องตกอยู่ภายใต้การรัฐประหารอีกครั้งโดยทหารที่ได้เรียกตนเองในครั้งนี่ว่า คณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คสช. ซึ่งได้ประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนไม่มีรัฐธรรมนูญไว้ใช้คุ้มครองสิทธิ หรืออาจมีรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ไม่มีบทบัญญัติไว้ หรือมีแต่ไม่ชัดเจน จึงมีคำถามว่า หากมีการละเมิดสิทธินี้ขึ้น ประชาชนจะไปเรียกร้องได้ที่ไหน กับใคร และอย่างไร รวมทั้งยังมีคำถามตามมาอีกว่า สิทธิมนุษยชนนี้ ในเมื่อเป็นเรื่องที่มีขึ้นแล้วในสังคมทั้งทางกฎหมายและการปฏิบัติ รวมทั้ง ประเทศยังได้ให้สัตยาบันและคำมั่นหลักต่อนานาชาติไว้แล้วด้วย ดังนั้น ในช่วงการรัฐประหาร จะมีการหยุดคุ้มครองได้หรือไม่ หรือคุ้มครองบางเรื่องแต่งดเว้นบางเรื่องได้ไหม หรือจำกัดการคุ้มครองเฉพาะประชาชนบางกลุ่มบางพวกได้ไหม ฯลฯ -

คำถามเหล่านี้ มีคำตอบแน่นอน แต่อาจเป็นคำตอบที่ไม่เต็มที่หรือซ้ำซ้อน อันเนื่องจากภาวะจำกัดของยุครัฐประหารที่เปลี่ยนประเทศ เสรีให้กลายเป็นเผด็จการในช่วงข้ามคืน ทำให้ผลงานด้านสิทธิมนุษยชนต่างๆ ที่ประเทศไทยได้เคยนำเสนอไว้ในเวทีนานาชาติและ ได้รับการชื่นชมที่ผ่านมา กลับกลายเป็นประดุกของเทียมที่สิ้นกลิ่นความน่าเชื่อถือของประเทศ ทำให้โดนประณามหยามเหยียด และตำหนิตันทีจากนานาชาติ นับเป็นภาวะอึดอัด ฝืดเคือง กลืนไม่เข้าคายไม่ออกของสังคมไทย

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียกร้องให้มีการคืนการรับรองสิทธิเสรีภาพตามแนวทางสิทธิมนุษยชนที่พึงมีแก่ ประชาชนโดยเร็ว รวมทั้งคืนสภาพสังคมแบบประชาธิปไตยที่ความแตกต่างหลากหลายเป็นเรื่องธรรมดา เพื่อให้สังคมประเทศไทย ได้ดำเนินไปโดยธรรมชาติ เปิดโอกาสให้สังคมได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มีการรับฟัง มีการแสดงออก รวมทั้งมีสิทธิเลือกรูปแบบการ อยู่ร่วมกันในสังคมตามหลักกฎหมายและหลักศีลธรรมตามที่ต้องการได้ การไปตั้งธงว่า ประชาชนในสังคมประเทศไทยต้องอยู่ อย่างสงบเรียบร้อยเป็นน่านิ่ง รวมทั้งต้องมีความคิดความเชื่อแบบเดียวกันนั้น คงเป็นความเห็นที่สุดโต่งและไม่เป็นจริง เพราะ ธรรมชาติของสังคมนั้นจะมีความเป็นพลวัตสูง ไม่มีใครจะสามารถห้ามความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างหลากหลายของผู้คนในสังคมได้ เพราะสังคมประกอบด้วยสมาชิกสังคมนั้นเป็นมนุษย์ที่มีสมอง มีสติปัญญา สามารถคิดเห็นได้แตกฉานกว้างไกลไร้ขอบเขต รวมทั้ง ยังมีความสามารถในการแสดงออกได้หลายรูปแบบ การไปบังคับห้ามปรามยอมเป็นการฝืนธรรมชาติมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพและลดทอนศักดิ์ศรีของมนุษย์อีกด้วย ทำให้ไม่เกิดสันติและความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนแก่ประเทศไทย แต่กลับจะส่งผลในทางตรงกันข้ามที่เสียหายอย่างไม่อาจเรียกคืน

นิยามศัพท์ ความหมาย และคำจำกัดความ

หลักสิทธิมนุษยชนในระดับสากล

วิกิพีเดีย ได้ให้ความหมายว่า สิทธิมนุษยชนเป็นหลักทางศีลธรรมที่แจ่มแจ้งมาตรฐานบางอย่างของพฤติกรรมมนุษย์ และให้ได้รับการคุ้มครองโดยกำหนดให้เป็นสิทธิตามกฎหมายในกฎหมายระดับชาติและนานาชาติ สิทธิเหล่านี้ "เป็นที่เข้าใจ โดยทั่วไปว่าเป็นสิทธิมูลฐานอันไม่อาจโอนให้กันได้ กล่าวคือ บุคคลมีสิทธินี้ในตัวเองเพราะเธอหรือเขาเป็นมนุษย์" ฉะนั้น สิทธิ มนุษยชนจึงเป็นสากล (มีผลทุกที่) และสมภาค (เท่าเทียมสำหรับทุกคน) ซึ่งความเชื่อในสิทธิมนุษยชนนี้มีอิทธิพลอย่างสูงใน กฎหมายระหว่างประเทศ ในสถาบันระดับโลก และระดับภูมิภาค

องค์การสหประชาชาติ พ.ศ.2491 ได้ให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ไว้ว่า คือ การประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญต่อการวางกรอบ เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) และประเทศไทยได้ออกเสียงสนับสนุนด้วย ซึ่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้มีการแบ่งประเภทของสิทธิมนุษยชน เป็น 5 ประเภท ได้แก่

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้มีการแบ่งประเภทของสิทธิมนุษยชน เป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. สิทธิพลเมือง (Civil Rights) ได้แก่ สิทธิในชีวิตและร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ที่จะไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกทำร้ายหรือถูกฆ่า มีสิทธิเสมอภาคทางกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับสัญชาติ เป็นต้น
2. สิทธิทางการเมือง (Political Rights) ได้แก่ สิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สาธารณะ มีเสรีภาพในการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมือง ในการชุมนุมโดยสงบ และในการเลือกตั้งโดยเสรี
3. สิทธิทางสังคม (Social Rights) ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการศึกษา หลักประกันสุขภาพ และการพัฒนา รวมทั้งได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง และการสร้างครอบครัว เป็นต้น
4. สิทธิทางเศรษฐกิจ (Economic Rights) ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ ได้เลือกงานอย่างอิสระ และได้รับค่าจ้างที่เหมาะสม และสามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นต้น และ
5. สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Rights) ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษา รวมถึงการใช้ภาษาถิ่น เสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจทางศิลปวัฒนธรรมและการบันเทิงได้โดยไม่มีใครมาบีบบังคับ เป็นต้น
(แหล่งข้อมูล : <http://learners.in.th/blog/right/257357>)

องค์กรระดับสากลที่ทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council) คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee-พ.ศ.2549)-มีหน้าที่ที่รับพิจารณาและติดตามรายงานด้านสิทธิมนุษยชนจากประเทศสมาชิก และยังมี กองทุนสงเคราะห์เด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ (UNICEF) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) เป็นต้น

คณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ซึ่งเป็นหน่วยงานต่างหากจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council) ซึ่งได้แทนที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on Human Rights) ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติใน พ.ศ. 2549) ซึ่งตั้งขึ้นอย่างถาวร เพื่อพิจารณารายงานตามกำหนดเวลาที่ส่งโดยรัฐสมาชิกตามข้อตกลงในสนธิสัญญา สมาชิกของคณะกรรมาธิการสิทธิมนุษยชนนั้นจะคัดเลือกโดยรัฐสมาชิก แต่ไม่ได้เป็นตัวแทนของรัฐใด ๆ

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (อังกฤษ: International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR เป็นสนธิสัญญาพหุภาคี ซึ่งสมาชิกใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519 สนธิสัญญานี้ให้คำมั่นสัญญาว่าภาคีจะเคารพสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของบุคคล ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพในศาสนา เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการรวมตัว สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิในการได้รับการพิจารณาความอย่างยุติธรรม จนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 กติการะหว่างประเทศนี้มีประเทศลงนาม 72 แห่งและภาคี 165 แห่ง (วิกิพีเดีย)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมืองนี้ติดตามตรวจสอบโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) (หน่วยงานต่างหากจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council) ซึ่งได้แทนที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on Human Rights) ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติใน พ.ศ. 2549) ซึ่งตั้งขึ้นอย่างถาวร เพื่อพิจารณารายงานตามกำหนดเวลาที่ส่งเข้ามาโดยรัฐสมาชิก ตามข้อตกลงในสนธิสัญญา สมาชิกของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนนั้นจะคัดเลือกโดยรัฐสมาชิก แต่ไม่ได้เป็นตัวแทนของรัฐใด ๆ ประเทศไทยลงนามรับรองไว้เมื่อ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลบังคับใช้กับไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540

สิทธิเด่น ๆ ที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ประกอบด้วย สิทธิต่อชีวิต เสรีภาพและความปลอดภัยของบุคคล การศึกษา เสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา เสรีภาพแห่งความคิดเห็น การแสดงออก การมีงานทำ การแสวงหา และได้รับการลี้ภัย ในประเทศอื่น

หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยก่อนการรัฐประหาร พฤษภาคม 2557

อาจารย์กฤตยาพร (kittayaporn28.wordpress.com) อาจารย์ชั้นมัธยมศึกษา ได้สอนลูกศิษย์ว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิที่มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เหมือนกัน ซึ่งสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ทั้งความคิดและการกระทำที่ไม่มีการล่วงละเมิดได้ โดยได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) หมายถึง คุณสมบัตินี้ จิตใจ สิทธิเฉพาะตัวที่พึงสงวนของมนุษย์ทุกคน และรักษาไว้มิให้บุคคลอื่นมาล่วงละเมิดได้ การถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการคุ้มครองและได้รับความยุติธรรมจากรัฐ

พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 3 ให้ความหมายของ สิทธิมนุษยชน ว่าหมายถึง ศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดหลักการสำคัญที่สุดของสิทธิมนุษยชน คือ มนุษย์ทุกคน มีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน และได้รับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้ด้วยการกำหนดให้รัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐดำเนินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนทุกคน ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน ที่ได้กำหนดไว้ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	10. สิทธิในทรัพย์สิน
2. ความเสมอภาคของบุคคล	11. สิทธิในบริการสาธารณสุข
3. สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย	12. สิทธิของคนพิการหรือทุพพลภาพ-คนชรา
4. สิทธิของผู้ต้องหา	13. สิทธิของผู้บริโภค
5. สิทธิของพยานและผู้เสียหายในคดีอาญา	14. สิทธิของชุมชนท้องถิ่น
6. สิทธิของเด็ก	15. เสรีภาพในการรวมกลุ่ม
7. เสรีภาพในการนับถือศาสนา	16. สิทธิในการรับรู้และมีส่วนร่วม
8. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	17. สิทธิในการร้องทุกข์และฟ้องคดี
9. เสรีภาพทางการศึกษา	18. สิทธิและเสรีภาพอื่นๆ

องค์กรที่มีความสำคัญในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้แก่

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - สำนักงานตำรวจ สำนักงานอัยการ และศาลต่างๆ โดยเฉพาะศาลรัฐธรรมนูญ
 - รัฐสภา
 - กระทรวงยุติธรรม
 - กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
 - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ
- ฯลฯ

ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งองค์การสหประชาชาติถือเป็นสนธิสัญญาหลักระหว่างประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 7 ฉบับ ได้แก่

1. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC)
2. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ
(Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Woman - CEDAW)
3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
(International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR)
4. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
(International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights - ICESCR)
5. อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ
(Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination - CERD)

6. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมานและการลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CAT)
7. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ(Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD)

ซึ่งพันธกรณีที่ตามมาคือ ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติให้เป็นจริงตามเงื่อนไขและขอบข่ายของสนธิสัญญานั้นๆ โดยจะต้องมีการรายงานสถานการณ์และความก้าวหน้าในภาคปฏิบัติด้วย ซึ่งประเทศไทยในฐานะสมาชิกองค์การสหประชาชาติที่ใส่ใจด้านสิทธิมนุษยชน ได้ให้คำมั่นไว้ว่า จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในด้านการคุ้มครองสิทธิฯ นี้ด้วย คำมั่นหลักของไทย คือ

1. จะปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
2. จะพิจารณาเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาที่เหลือ
3. จะส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิทธิมนุษยชนแก่ประชาชน ผู้บังคับใช้กฎหมาย และบุคลากรด้านความมั่นคง
4. จะส่งเสริมระบบยุติธรรมและหลักนิติรัฐ
5. จะให้ความคุ้มครองผู้ด้อยโอกาส และ
6. จะจัดการค้ามนุษย์

นอกจากนี้ ประเทศไทยโดยพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ยังได้ริเริ่มโครงการ เอลฟ์ (ELFI – Enhancing Lives of Female Inmates) โดยได้เสนอแนะ “ข้อกำหนดกรุงเทพฯ หรือ The Bangkok Rules” ให้เป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำทั่วโลก ส่งผลให้ไทยมีชื่อเสียงและได้รับเลือกตั้งให้เข้าเป็นสมาชิกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (HRC) ปี พ.ศ. 2553 และได้รับเลือกให้เป็นประธาน HRC หนึ่งปี

สรุป มนุษย์ เมื่อเกิดมาล้วนมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันและเท่าเทียมกัน นั่นคือ ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ แต่ด้วยความแตกต่างทางฐานะ ความสามารถ ความต้องการ และทัศนคติ ทำให้มนุษย์อาจละเมิดสิทธิกันได้ โดยมีตัวอย่างที่สามารถพบเห็นได้ตลอดมา เช่น การละเมิดสิทธิเด็ก การละเมิดสิทธิสตรี การละเมิดทางเพศ การเอาเปรียบแรงงาน การใช้ความรุนแรงต่อผู้ต้องหา และนักโทษในเรือนจำ และปัญหาผู้ลี้ภัย เป็นต้น รัฐจึงต้องเป็นผู้ปกป้องคุ้มครองสิทธินี้แก่ประชาชนอย่างยุติธรรม เอาจริงเอาจัง และเสมอภาคกัน รวมทั้ง รัฐต้องพึงระวังที่จะไม่ละเมิดสิทธินี้เสียเองด้วย

หลักสิทธิมนุษยชนกับสถานการณ์ทางการเมืองไทยในปัจจุบันภายใต้ คสช.

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนโดยมีการตราไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2550 ต่อมาได้เกิดการพลิกผันอย่างรุนแรงของสถานการณ์ทางการเมือง มีการรัฐประหารยึดอำนาจโดยคณะนายทหาร เมื่อ

พฤษภาคม 2557 ซึ่งการรัฐประหารครั้งนี้ แม้วิธีการหลักจะไม่แตกต่างจากการรัฐประหารที่ผ่านมาก็ตาม แต่มีเหตุการณ์คำสั่งพิเศษตามมา ที่โดดเด่นแตกต่างไปจากทุกครั้ง คือ

การเรียกให้รายงานตัว หลังจากยกเลิกรัฐธรรมนูญและล้มรัฐบาลไปแล้ว ได้มีการบังคับเรียกรายงานตัวของบุคคลต่างๆ มากมาย ตั้งแต่ระดับนายกรัฐมนตรี อดีตนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี นักการเมืองชั้นนำ ผู้นำประท้วง นักรณรงค์ ผู้นำองค์กรเอกชน สื่อมวลชน นักวิชาการ ตลอดจนถึง ข้าราชการระดับสูง ซึ่งถ้าผู้ใดไม่มาจะถือว่าขัดคำสั่ง หรือบางรายมาแต่ก็ยังคงถูกจับกุมคุมขังเป็น สัปดาห์หรือกว่านั้นยังมีการค้นบ้าน ค้นอาวุธ ทำลายข้าวของเสียหายโดยไม่รับผิดชอบแม้ไม่พบหลักฐานใดๆ นอกจากนี้ ยังมีการ ให้อุตสาหกรรมและผู้แทนองค์กรต่างประเทศไปพบเพื่อรับฟังการชี้แจงด้วย มีบางประเทศที่ให้ความร่วมมือแต่หลายประเทศแสดงปฏิกิริยาต่อต้าน ตำหนิติเตียน รวมถึงมีการบอยคอตยกเลิกความร่วมมือและการสนับสนุนต่างๆ และบ้างก็ปฏิเสธการเยี่ยมชมหรือ การศึกษาดูงาน โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตกแถบอเมริกา ยุโรป รวมทั้ง หลายชาติในแถบเอเชียแปซิฟิก ด้วย

การประกาศยุบวุฒิสภา คณะรัฐประหาร คสช. ยังประกาศยุบวุฒิสภา รวมทั้งยกเลิกสมาชิกวุฒิสภา (สว.) ที่เพิ่งผ่านการ เลือกตั้งมาหยกๆ ทำให้สมาชิกวุฒิสภาทั้งที่มาจากแต่งตั้งและเลือกตั้งจำนวนประมาณ 150 คน ต้องออกจากตำแหน่ง สร้าง ความไม่พอใจและแปลกใจแก่สาธารณชนเป็นอันมาก แต่ไม่มีคำอธิบายจาก คสช. และการต่อต้านใดๆ จากกลุ่ม สว.

การสั่งย้าย-ปลดข้าราชการระดับสูง คสช. ยังมีประกาศคำสั่งรายวันเพื่อโยกย้ายข้าราชการ มีการปลดออกและให้ออก โดยไม่มีคำอธิบาย ก่อให้เกิดความเดือดร้อนวิตกกังวลแก่ข้าราชการระดับอาวุโสโดยทั่วหน้าเพราะไม่ทราบเหตุผลแน่ชัดจาก คสช. ซึ่งอาจมองว่าข้าราชการเหล่านี้คงสนับสนุนรัฐบาลเดิมและอาจมีการต่อต้านจึงต้องผลักออกจากอำนาจไว้ก่อน นอกจากนี้ ยังมี การย้ายข้าราชการระดับสูงจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปลัดกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ และผู้ว่าราชการจังหวัด รวมทั้ง กรรมการรัฐวิสาหกิจด้วย

การสั่งปราบ-จับประชาชนที่ต่อต้าน สำหรับประชาชนผู้ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารและทำการประท้วงโดยแสดง สัญลักษณ์ต่อต้านในที่สาธารณะ เช่น การชูสามนิ้ว การกินแม็กอ่านหนังสือวันอาทิตย์ (แม็ก = แฮมเบอร์เกอร์) เป็นต้น จะถูก จับกุมทันที เหตุการณ์เหล่านี้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างมากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

การเลื่อนการเลือกตั้ง-การยกเลิกการเลือกตั้ง คำสั่งที่สำคัญจาก คสช. นอกจากจะเลื่อนการเลือกตั้งระดับชาติไปอีกไกล ถึงประมาณ 1.5 – 2 ปี จนเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์แล้ว คสช. โดยคำสั่งฉบับ 85/2557 ยังสั่งห้ามเลือกตั้งระดับท้องถิ่นทั่วประเทศอีกด้วย โดยให้ใช้วิธีการคัดเลือกแทน มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ครบวาระทั้ง อบต. อบจ. เทศบาลทุกระดับ รวมทั้งสภากทม. จำนวน 255 แห่ง จากทั้งหมด 7,853 แห่ง ต้องได้รับผลกระทบ กล่าวคือ จะไม่มีการเลือกตั้ง ใน 255 องค์การ ตัวเลขอาจดูไม่มาก แต่ผลกระทบที่มากกว่านั้น คือ เป็นการบั่นทอนระบบการกระจายอำนาจ โดยสร้างความ สับสนและไม่มั่นใจในระบบกระจายอำนาจการปกครองของประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตัวแทนและ ผู้นำองค์กรได้ ทำให้ คสช. ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากอีกครั้ง

การกระทำของ คสช. ดังกล่าว ถือว่ามีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนของประชาชน ทำให้ประชาชนขาดสิทธิเสรีภาพรวมทั้งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ทั้งการถูกจับกุมคุมขังโดยไม่มีเหตุผล การแสดงออกทางการเมืองหรือการเลือกตั้ง ก็ล้วนถูกห้าม แม้ประชาชนจะร้องเรียนก็ไม่ได้เพราะรัฐธรรมนูญที่คุ้มครองอยู่ได้ถูกยกเลิก และรัฐธรรมนูญชั่วคราวก็ไม่ใช่ที่แน่ใจว่าจะคุ้มครองได้ ข้าราชการอาวุโสต้องเสียสิทธิ เสียตำแหน่ง เพราะคำสั่งจากสมมติฐานแบบเหวี่ยงแหของ คสช. จะฟ้องร้องต่อศาลปกครองก็ไม่ว่าจะได้รับการฟ้อง ทั้งๆ ที่ข้าราชการส่วนใหญ่ล้วนทำงานไต่ระดับมาด้วยวิริยะอุตสาหะ บางคนมาด้วยผลงานที่โดดเด่น และหลายคนด้วยการอุทิศตนให้กับงานจึงได้ตำแหน่งมา ที่มาจากการเล่นพรรคเล่นพวกอาจมีบ้างแต่เป็นส่วนน้อยที่ไม่มีหลักฐานใดไปกล่าวหา เมื่อต้องมาโดนคำสั่งย้าย ปลด ลดตำแหน่ง หรือให้ออก โดยไม่มีเหตุผลอธิบายเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เดือดร้อนไม่เป็นธรรม และสูญเสียขวัญ-กำลังใจ นับว่าเป็นการละเมิดสิทธิและศักดิ์ศรีของข้าราชการอย่างรุนแรงจนยากที่จะรับได้

ผลกระทบที่ชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ นานาประเทศที่นอกจากจะต่อต้านการรัฐประหารครั้งนี้แล้ว ยังไม่สนับสนุนให้ประชาชนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยด้วย ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในไทยลดลงอย่างเห็นได้ชัด ทั้งจากภาวะช่วงฤดูฝน และซ้ำเติมจากสถานการณ์การประท้วงทางการเมืองที่จบลงด้วยการรัฐประหารยึดอำนาจ ที่ได้ส่งผลร้ายโดยตรงต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยเป็นอย่างมาก บริเวณแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่เคยคึกคักแม้จะในช่วงฤดูฝนแต่ปัจจุบันกลับมีจำนวนนักท่องเที่ยวบางตา ร้านอาหาร และ แหล่งช้อปปิ้งยอดนิยม เช่น ที่ตลาดนัดจตุจักรก็มีนักท่องเที่ยวน้อย จนบางช่วงเวลาแทบเป็นตลาดร้าง ผู้ค้าหลายรายอยู่ไม่ได้ต้องเลิกกิจการไป เพราะขาดทุน เนื่องจากแทบไม่มีนักท่องเที่ยวมาจับจ่ายซื้อของฝากของที่ระลึกเลย ซึ่งภาวการณ์เช่นนี้สามารถเป็นตัวชี้วัดถึงรายได้ที่ลดน้อยลงของประชาชน ผู้ประกอบการ วิชาหกิจชุมชน ตลอดจนธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ด้วย จากจำนวนรายได้ที่ลดลงของประชาชน อันหมายรวมถึงจำนวนภาษีอากรของประเทศชาติที่จะลดลงอย่างต่อเนื่อง ถ้าไม่รีบแก้ไขโดยเร็ว

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปรากฏการณ์ประท้วงต่างๆ ล้วนเป็นผลมาจากการที่สังคมไทยเป็นสังคมเปิด ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้ และการเชื่อถือในแนวคิดที่หลากหลาย รวมทั้งยังมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน จึงเป็นธรรมดาที่ทำให้ประชาชนจะมีทัศนคติ ความคิดเห็น และวิธีการที่ต่างกัน จนบางครั้งอาจขัดแย้งหรือกระทบกระทั่งกัน แม้กระนั้นก็ได้เป็นการเปิดโอกาสให้วิธีการแก้ปัญหาแบบนอกระบบที่จะเข้ามาแทรกแซง โดยเฉพาะการใช้กำลังทหารในการทำรัฐประหารยึดอำนาจ

เนื่องด้วยคนไทยยุคใหม่ส่วนใหญ่ได้คุ้นชินกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เน้นหลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม และการได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มาแล้ว การที่จะหวนคืนสู่อำนาจนอกระบบแบบเก่าที่มีได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนและสากลโลกนั้น นอกจากจะไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาใดๆ อย่างยั่งยืนแล้ว รังแต่จะนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงซับซ้อนเพิ่มขึ้น จนยากที่จะแก้ไข ดังนั้น ทางเดียวที่จะแก้ปัญหาได้ คือ ทุกคนต้องยอมรับรู้ และเรียนรู้ถึงสิทธิของผู้อื่น ที่อาจมีความเห็นแตกต่างจากตัวเรา และต้องระมัดระวังในการแสดงสิทธิเสรีภาพของตนเองมิให้ไปละเมิดผู้อื่น อยู่ร่วมกันด้วยความเคารพ เกรงใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกันตามแบบประเพณีไทยแต่เดิมมา ก็สมควรที่จะนำมาปรับปรุงส่งเสริมให้ใช้กันอีกครั้ง

ถ้าจะช่วยแก้ปัญหาได้ และประการสำคัญที่สุด คือ องค์การรัฐ ทุกภาคส่วน ต้องทำหน้าที่ ตามหลักนิติธรรม อย่างจริงจัง เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิ เสรีภาพ และ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของประชาชนทุกคนอย่างเสมอหน้าและเท่าเทียม

แนวทางที่เหมาะสมนั้นจะต้องสอดคล้องต่อหลักสิทธิมนุษยชน ที่ต้องไม่มีการบังคับ ชูเชื้อ คุกคาม จะเอาให้ได้ดังใจของผู้นำ แต่ต้องให้ความเคารพต่อประชาชนพลเมืองและมีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ภายใต้หลักนิติธรรมที่มีประสิทธิภาพ และไม่ชักช้า รวมทั้งต้องยึดหลักประชาธิปไตยแบบประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งประเทศไทยก็ได้ยึดหลักการเหล่านี้เป็นแนวทางนำพาประเทศชาติมาแล้ว แม้ในยามมีปัญหาในบ้านเมืองซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา ทำไมจึงไม่แน่นอนในหลักการเหล่านี้แล้วเดินทางไปต่อด้วยความเชื่อมั่น แต่กลับลังเลเปลี่ยนใจกลับไปใช้วิธีย้อนยุคที่ดูเหมือนจะแก้ปัญหาบางเรื่องได้ ซึ่งคงได้เฉพาะผิวเผินที่ไม่ยั่งยืน และยังเป็นการสร้างควมสับสนให้กับเด็กและเยาวชนของชาติ เพราะสิ่งที่ประชาชนต้องการคือ ระบบเสรีที่มีประสิทธิภาพ มีความเท่าเทียม และเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเท่านั้น

บรรณานุกรม

พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. 2542

การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551.
Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (2007)

รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557

เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ 2 หัวข้อ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และ สำนักงานข้าหลวงใหญ่แห่งสิทธิมนุษยชน ณ นครเจนีวา (The Human Rights Council and the High Commissioner for Human Rights) โดย ดร. สุพจน์ ไข่มุกด์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2557

เว็บไซต์

Wikipedia

www.nhrc.or.th/

Royin.go.th

<http://learners.in.th/blog/right/257357>

สิทธิมนุษยชน (Human Right) - Kru.....PoR - WordPress.com

kittayaporn28.wordpress.com/โลกศึกษา.../สิทธิมนุษยชน-human-rights...
